

POSUDEK K DOKTORSKÉ PRÁCI

vedoucí práce

Název práce:	Sociální, zdravotní a etické aspekty týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů v ústavní péči
Autor práce:	Mgr. Radka Bužgová
Název studijního oboru:	doktorské postgraduální studium v oboru antropologie
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Kateřina Ivanová, Ph.D.
Oponent:	
Akademický rok:	2009 / 2010

Posudek

Kolegyně Bužgová si vybrala téma týrání seniorů a možnosti jeho prevence ze strany managementu geriatrických institucí ze dvou zásadních důvodů: 1) zabývá se profesně i osobně etikou, přičemž klade důraz na etické jednání se starými lidmi a 2) její pregraduální studium spojovalo zdravotnické, sociální, gerontosociální, ale i manažerské aspekty. Při pátrání po zdrojích informací o tomto, dříve tabuizovaném, fenoménu, byla překvapena, jak mnoho bylo napsáno, ale jak málo výzkumů celkem, ale zejména v ČR na toto téma bylo provedeno. Nejdále byli, dle jejího zjištění, ve zkoumání problematiky „týrání seniorů“ v severských zemích, ve kterých využívali ke zkoumání kvalitativní výzkum. Kolegyně Bužgová chtěla zkoumat jak seniory, žijící v institucionální péči, tak zaměstnance, kteří o tyto osoby pečují. Data chtěla získat pomocí integrovaného výzkumu (tedy pomocí propojení kvalitativního a kvantitativního výzkumu). Chtěla znát data z výběru, charakterizujícího celý Moravskoslezský kraj. Mnoho studentů zpočátku chce dělat velké výzkumy, nevěříce svému vedoucímu, že rozsah přesahuje požadavky určitého typu práce. Sami potom (a rádi) rozsah upraví – při zjištění, že je nadlimitní. Ne tak kolegyně Bužgová. Provedla výzkum tak, jak si předsevzala, v šíři, kterou si představovala a dokonce – i v limitu, který se předsevzala. Nemohu než konstatovat, že se jedná o téma vhodné pro doktorskou práci svým rozsahem, dosahem, hloubkou i významem výsledků.

Cílem dizertační práce je poukázat na problém týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů v rezidenčních zařízeních a to ze strany zaměstnanců přímé péče, rodinných příslušníků i samotných klientů. Dále bylo cílem zjistit, zda a jaké mají zkušenosti s tímto fenoménem zaměstnanci přímé péče a klienti Domovů pro seniory v Moravskoslezském kraji. Manažerským úkolem bylo navrhnout systémová opatření, která by mohla být preventabilní.

Teoretická východiska autorka opřela o svou dobrou znalost gerontologie i geriatry. Podrobné demografické výzkumy posléze shrnula v přehledném úvodu do specifitější problematiky. Více místa pak věnuje společenským postojům k seniorům a také špatnému zdravotnímu stavu, jako predikci k špatnému zacházení. Věnuje se podrobněji formální společenské péči o seniory – tj. o seniory v institucionální péči. Domovy pro seniory specifikuje, čerpá ze zprávy „Koncepte podpory transformace pobytových sociálních

služeb v jiné typy sociálních služeb“. Celou kapitolu pak věnuje vymezení pojmu týrání a jeho formám a faktorům. Pojímá tento základní fenomén jako fenomén sociálně strukturovaný i strukturující sociální strukturu. Pohledu manažera dává prostor na konci teoretické konceptualizme problému a to v podkapitolách o rizikových faktorech týrání seniorů, o možnostech jejich rozpoznání, na rozpoznání založené prevenci týrání.

Odborný etický background kolegyně Bužgová nezapřela v celé své práci. V kapitole Metodika mu dala průchod hned v první kapitole: Etické aspekty výzkumu. Zde ukazuje svolení k výzkumu od Etické komise FZS OU a zamýšlí se nad tím, jaké mravní limity by mohla studie mít. V poslední podkapitolce kapitoly metodika zase rozvažuje limity validity a reliability výzkumu, které jsou jistě nejožehavější u výběru vzorku. Ten byl vybrán tak, aby klienti mohli o svých životních zkušenostech vypovídat - znamená to ovšem, že nejzranitelnější seniori - gerontopsychiatrickí pacienti - vypovídat vůbec nemohli. Zde by mohlo být použito, jako jediná validní technika, pozorování. To byl také důvod, proč kolegyně Bužgová tolik trvala na různých typech výzkumu (včetně analýzy stížnosti na sociální odbor MSK kraje), aby vyloučila alespoň částečně tento metodologický bias. Jinak je metodika kvalitativního výzkumu popsána brilantně a poprvé v takovém typu výzkumu je zde použita fenomenologická metoda podle Giorgiho. Kvantitativní studie má větší limity, hypotézy vychází z výsledků studie kvalitativní, z výsledků švédského výzkumu a ještě kolegyně kombinuje některé typy dotazníků (pro zaměstnance) na syndrom vyhoření. Přesto je to vše podáno přehledně, bez zbytečných příkras (což je pro kolegyni Bužgovou typické), ale vypovídajícím způsobem. Výsledky jsou shrnuty podle požadavků na takové typy studií i podle požadavku JU ČB. Výsledky obou výzkumů jsou srovnány podle typů zkoumaných skupin, podle rozsahu, forem a příčin týrání v institucionální péči.

Podle posledně jmenovaných kategorií (tedy rozsah, formy a příčiny týrání) je sestaveny i diskuze. To činí z metodiky, výsledků a diskuze přehlednou výzkumnou stavbu. Ačkoliv kolegyně Bužgová splnila všechny požadavky doktorského studia (včetně článku v imapaktu), napsala práci a ještě vše stihla v neprodlužovaném časovém limitu, její práce je promyšleně analyzovaná a cizelovaně syntetizovaná, což z ní činí kompaktní dílo, hodné titulu Ph.D.

Kolegyně pracovala s relevantními zdroji v dostatečném množství, uvedla v práci jen ty zdroje, které byly zde také citovány či parafrázovány. Citovala podle normy ČSN 690, v textu uváděla zdroje také podle normy 690.

Vnější úprava, přehlednost i formální náležitosti splňují požadavky kladené na doktorskou práci, jsou zde uvedeny seznamy tabulek, grafů, zkratk. Přílohy jsou podstatné pro pochopení významu práce.

Celkové zhodnocení práce :

Česká společnost stárne a přes veškerou snahu rozvoje domácí a komunitní péče, bude institucionální péče stále důležitou složkou v péči o seniory, zejména pak o staré osoby se sníženou schopností pohybu či schopnosti o sebe pečovat. Některé rysy stáří (pomalost, nedoslýchavost, demence) mohou být rizikovými faktory pro týrání ze strany pečovatелů. V ČR je institucionální péče podstatným typem péče a

proto je nutno nejen hledat vhodné formy péče o osoby v těchto institucích žijící, ale i vhodné formy zaměstnanecké péče o pracovníky tuto péči vykonávající. Jen tak se podaří snížit týrání osob z obou stran spektra. Jak k tomuto fenoménu přistupovat, jak s ním zacházet a jak činit proti němu preventivní opatření – o tom hovoří seriózně, s hlubokou znalostí i hlubokým porozuměním právě tato práce.

Otázky:

1. Podrobně popište Giorgiho fenomenologickou metodu
2. Naznačte, kudy by se měl dále ubírat výzkum tohoto fenoménu

Práce:

- odpovídá požadavkům kladeným na doktorské práce *

Práci:

- doporučuji*

V Olomouci dne 27.03.09

doc. PhDr. Kateřina Ivanová, Ph.D.

Místo a datum vypracování posudku
posuzovatele

Jméno a vlastnoruční podpis